

Työ- ja elinkeinoministeriö
Hallitussihteeri Jarmo Tiukkanen@gov.fi

Lausuntopyyntö 24.1.2022

POHJOIS-POHJANMAAN TE-TOIMISTON LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEEN ULKOMAALAISLAIN 5 LUVUN MUUTTAMISESTA

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää asiantuntijalausuntoa liittyen hallituksen esitykseen, jossa esitetään muutettavaksi ulkomaalaislaki, kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa ja oleskelun edellytyksiä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annettua kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksiä kausityöntekijänä työskentelyä varten annettua lakia.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavan ulkomaalaislain työntekoa ja yrittäjyyttä koskevaa sääntelyä. Laissa säilyisi jaottelu kaksivaiheeseen ja osapäätösharkinnan sisältävään työntekijän oleskelulupaan ja muihin työnteon perusteella myönnettäviin oleskelulupiin. Lakiin lisättäisiin uutena sääntelynä säännökset työnantajan sertifioinnista. Sääntelyä myös täsmennettäisiin siten, että vakiintuneeseen lainsoveltamiseen perustuvaa käytäntöä kirjattaisiin lakiin.

Myös ulkomaalaisen suullisen kuulemisen sääntelyä esitetään muutettavaksi ja laissa esitetään kuulemisen tekemisen mahdollisuudesta etäyhteydellä.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti esitys edistää työperäisen oleskelulupien nopeaa ja sujuvaa käsittelyä tavoitteena keskimäärin kuukauden käsittelyaika.

Hallituksen esityksen valmistelu ja taustoitusta

Hallituksen esityksen valmistelu on pohjautunut eri ministeriöiden väliseen tiiviiseen yhteistyöhön sekä laajaan asiakokonaisuuteen liittyvien eri alatyöryhmien työskentelyyn. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto on myös osallistunut lain valmistelun työryhmätyöskentelyyn

Työperusteisten oleskelulupien sujuvampi ja nopeampi käsittely on yksi pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteista. Hallitusohjelman tavoitteena on edistää asioita niin, että asioiden käsittelyaika olisi keskimäärin kuukausi. Lausunnolla oleva hallitusohjelma sisältää niitä elementtejä sekä asiakokonaisuuksia, jotka mahdollistavat ja tuovat päivittäiseen asiakastyöhön työvälineitä sekä mahdollistavat asioiden sujuvamman ja nopeamman käsittelyn.

Työperäisten oleskelulupien käsittely on hallituksen esityksen sekä valmistelumateriaalin perusteella nopeutunut parin edellisen vuoden aikana. Tämän taustalla on tiivis yhteistyö eri virastojen ja ministeriöiden välillä. Kehittämistyössä on hyödynnetty nykyisen voimassa olevan ulkomaalaislain mahdollisuuksia ja puitteita. Esitettyjä lakimuutoksia tarvitaan, että asioiden käsittelyprosessiin saadaan uusia työvälineitä sekä elementtejä.

Työperäisten oleskelulupien käsittelyprosessi koskettaa useamman ministeriön toimialaan kuuluvia asioita. Kysymyksessä on asiakaspalveluprosessi, jota on tarkasteltava eri näkökulmista sekä eri virastojen työtehtävästä käsin. Yhden ministeriön ja / tai viraston oman asiakaspalvelutyön kehittäminen ei riitä vaan tarvitaan kokonaisvaltaista asiakaspalveluprosessin kehittämistä sekä tarkastelua.

Työnantajan roolin kasvattaminen

Hallituksen esityksessä esitetään työnantajan roolin kasvattamista kaikkien työntekoa koskevien hakemusten osalta. Työnantajan roolin kasvattaminen sisältää työnantajan selvittämisvelvollisuutta kaikkien työntekoa koskevien hakemusten osalta, joka selkeyttää työnantajan tehtäviä. Työnantajilla on paras tieto työehdoista, johon hän on työntekijän palkannut. Esityksen mukaan työnantajan tehtäviä ei lisättäisi, vaan lupaharkinnassa hyödynnettäisiin tiedonhallintalain mukaisia muista viranomaisista saatavia tietoja, kuten velvoitteidenhoitoselvitystä. Rekistereistä saatavaa tietoa ei vaadittaisi työnantajalta, vaan tiedot saadaan valmiina rekisteritietona, joka vähentää työtä ja nopeuttaa asioiden käsittelyä.

Työ- ja elinkeinotoimistoilla on ollut jo käytettävissä velvoitteidenhoitoselvitys ja tämän käytöstä on saatu hyvää palautetta. Velvoitteidenhoitoselvitys ei sisällä tällä hetkellä tietoa työnantajan työterveydenhuoltosopimuksen voimassaolosta. Työnantajalta pyydettyjen selvitysten määrää saataisiin vähennettyä, mikäli tieto ko. sopimuksesta sisältyisi velvoitteidenhoitoselvitykseen.

Esityksessä esitetään, että työnantajalle tulisi asianosaisasema ja sitä seuraava muutoksenhakuoikeus myös muissa kuin työntekijän oleskeluluvissa. Työnantajan muutoksenhakuoikeus koskisi työsuhdetta, eikä siis koko oleskelulupaa koskevaa prosessia.

Työnantajan roolin kasvattamiseen liittyvät kehittämissuositukset ja lakimuutokset ovat kannatettavia sekä ne mahdollistavat asioiden nopeampaa käsittelyä. Muutoksenhakuun liittyvä kokonaisuus on selkeästi ja ymmärrettävästi ilmaistu esityksessä.

Tarkempi sääntely

Hallituksen esityksessä tuodaan esille eri lupatyypit sekä eri lupaprosessit, joihin halutaan sääntelyä uudistamalla selkeyttä. Tavoitteena on poistaa tulkinnallisuutta ja saada lainsäädäntö uudistettua niin, että tulkinnallisuutta olisi mahdollisimman vähän. Lain tasoiseen sääntelyyn on hallituksen esityksessä kirjattu vakiintuneeseen käytäntöön liittyviä asioita. Tämä menettely lienee ainut tapa saada selkeyttä asiakkaiden palveluprosessiin, koska soveltamisohjetta ei ole, jota olisi mahdollisuus käyttää vakiintuneiden käytäntöjen dokumentoinnin välineenä.

Sertifiointimallin rakentaminen

Pääosa oleskelulupa-asioissa toimivista yrityksistä/ työnantajista täyttävät hakemukset ja asiakirjat huolellisesti sekä hyödyntävät sähköistä asiointimahdollisuutta. Lisäselvityksiä ei ole tarve pyytää ja päätösprosessi sujuu ajallisesti nopeasti. TE-toimisto toteaa, että prosessin sujuvuuteen vaikuttaa asiakkaiden pidempiaikainen kokemus palveluiden käytöstä. Työnantajan sertifiointi kokonaisuutena on kannatettava uudistus.

Yleisesti sertifiointilla kuvataan vaadittavan tason/ laatutason todentamista, eräänlaista laatuleimaa. Mikäli laadun todentamista käytetään työlupaprosessin yhteydessä ne yritykset, jotka ovat osoittaneet

täyttäneensä työnantajalle kohdennetut vaatimukset aikaisemmin, voisivat saada asiansa käsiteltyä nopeasti. Malli edellyttää seurantaa ja sitä, että kyseessä on määräaikainen status. Hallituksen esityksen valmistelun ja esitöiden jälkeen on tullut julkisuuteen kasvihuoneiden- ja puutarhatoimialan yritysten toimintaan liittyvät haasteet. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistossa on pohdittu onko näiden uusien asioiden käsittelyn yhteydessä tullut esille asioita, näkökulmia, jotka olisi otettava huomioon työnantajan sertifiointia säädettäessä.

Työtekijöiden ja yrittäjien oleskelulupahakemuksen käsittelyjärjestys

TE-toimiston ja ELY-keskuksen osapäätös on luvan myöntämisen perusedellytys. Mikäli osapäätös on kokonaan kielteinen, Maahanmuuttovirasto ei käsittele hakemusta enempää, vaan antaa kielteisen osapäätöksen. Hallituksen esityksessä esitetään säädettäväksi käänteisestä menettelystä. Käänteisestä menettelystä hyväksyntää kannatetaan ja tämä tulee nopeuttamaan asioiden käsittelyä sekä näkyy myös käsittelyn työmäärän vähenemisenä. Vähentää päällekkäistä työstä ja vapauttaa työaikaa muiden asioiden käsittelyyn.

Suullinen kuuleminen

Asiakkaiden kuuleminen ei kuulu TE-toimiston toimialaan, mutta toimisto näkee esitykset perusteltuina. Työperusteisten oleskeluluvan hakijoiden ja heidän samaan aikaan hakevien perheenjäsenten samanaikainen kuuleminen Maahanmuuttoviraston toimesta vaikuttaa eri viranomaisten työaikaa säästävänä sekä tarkoituksenmukaiselta uudistukselta. Etäkuulemisen mahdollisuus lisää asiakkaan palveluun palveluvaihtoja sekä kuulemisen toteuttaminen ulkoisen palveluntuottajan tiloissa tuo palvelun toteuttamiseen uuden toimintatavan.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto näkee ulkomaalaislain 5 luvun muutokseen liittyvät muutokset ja uudistukset tarkoituksenmukaisena, joiden kautta on mahdollisuus nopeutta sekä sujuvoittaa ja selkeyttää mm. työperusteisten oleskelulupien käsittelyä. Uudistukset tukevat pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamista sekä parantavat toteutuessaan asiakaspalvelun laatua ja tukevat osaavan työvoiman saatavuutta.

Lausunto on allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä.

Johtaja

Maire Mäki

Palvelujohtaja

Pirjo Juntunen

Tiedoksi

Johtaja Petri Keränen

Tämä asiakirja KEHA/1020/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/1020/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Juntunen Pirjo A 07.03.2022 09:45

Hyväksyjä Mäki Maire 07.03.2022 10:43